



La Letra Mesadièra

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://ieo-arièja09.blog4ever.org/>

AGENDA

Ràdios

Del diluns al divendres, a l'entorn de 8h20 e 18h50, lo **dissabte** a 14h00 e lo **dimenge** a 11h00 sus *Ràdio Transparence* (93.7 FM), *De còr e d'òc*.

Cada dimars, de **19h00** a **20h00** - *Era votz dera montanha*, sus *Ràdio Coserans* 94.7 FM

Corses e talhièrs d'occitan

Lo diluns a 9h30 a Pàmias (Espaci occitan) - Cors d'occitan debutants.

Lo diluns a 20h30 a Sent Joan del Falgar (sala del Fogal Rural) - Talhièr d'occitan totes nivèls.

Lo dimars a 17h00 a Foish (Le Leo) - Cors d'occitan debutants e a **18h00** - cors d'occitan confirmats.

Lo dimècres a 17h00 a St Guironç (10 car. del Priolach) - Cors d'occitan debutants e a **18h30** - Cors d'occitan confirmats.

Lo dimècres a 20h30 al Fossat (Teatre de Verdura) - Talhièr d'occitan totes nivèls.

Lo dijòus a 10h30 a Pàmias (Espaci occitan) - Cors d'occitan confirmats.

Lo dijòus a 17h00 a L'Avelhanet (Centre multispòrts) - Cors d'occitan debutants e a **18h30** - Cors d'occitan confirmats.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Acamps

13 e 27/06/2019 a Pàmias (Espaci occitan) - Acamp del Cercle occitan Prospèr Estieu. Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

Animacions

07/06/2019 a **18h30** a Pàmias (Espaci occitan) - *Les Divendres de l'Espaci occitan* (veire enquadrat p. 2).

15/06/2019 a Rabauta (Perelha) - Mercat gormand, pèça de teatre en occitan, balèti. (veire enquadrat p. 2)

22/06/2019 a Pàmias (Espaci occitan) - Estagi d'occitan nivèl III (veire enquadrat p. 2).

24/06/2019 a **20h30** al Còl de la Core - Fòc de Sant Joan e « Le casse de Saurada » spectacle contat per Pascala Respaud e Ramón Gargallo. Participacion liura. Organizat per l'Associacion d'acompanhaires de montanha del Coserans. Reservations al 06.47.52.49.63

29/06/2019 a Pàmias (Espaci occitan) - Fèsta occitana (veire programa p. 2).

29/06/2019 a Saurat - Fòc de Sant Joan (veire programa p. 3)

LO MOT DE LA PRESIDENTA

Fin finala, una novèla de las bonas ! Dempuèi le 16 de mai podètz legir una cronica en occitan dins la «Despacha del Miègjorn» e d'ara endavant, cada setmana, la tornaretz trapar, le dijòus, dins la rubrica «Ariègescope» !

Fè d'annadas, qu'ensajam de botar de lenga nòstra dins aquel jornal, fòrça legit per las gents d'Arièja, sens capitar ; alavetz, mercé plan a la Cap Redactritz novèla de la «Despacha d'Arièja» que nos endevenguèrem e que trapèt una solucion sens trigar per nos publicar.

Dins aquela primièra croniqueta, la dòna de la Despacha fè mòstra d'un optimisme dels bèls quand parla de la plaça de l'occitan dins le departament, un optimisme que nosautres occitanistas podèm pas partejar. Solide, nos regaudissèm d'aquela tribuna novèla que totis la poiràn descobrir mas cal dire tanben que de trabalh ne demòra per que l'occitan siá present dins la vida publica e l'ensenhament en çò nòstre.

Son fòrça dins Arièja les collègis e licèus sens occitan ; sufís que le cap d'establiment siá pas d'acòrdi per que n'i aja pas. Dins las escolas, avèm pas pus de regents caminaires, pas cap de conselhièrs pedagogics per l'occitan. Vertadièrament, fasèm a minimà !

E amb las leis novèlas que nos vòlon installar dins l'educacion nacionala, la situacion ja malsegura, s'adobarà pas. L'ora es bravament seriosa. Dins les uèit departaments de l'acadèmia de Tolosa es le chaple anonciat per l'occitan e pels professors que l'ensenhan.

E mai i aja una convencion signada a Tolosa entre la ministra francesa de l'educacion, las acadèmias e l'OPLO, per l'ensenhament de l'occitan, res de tot aquò compta pas davant la volontat mostrada de n'acabar amb las lengas de França.

Òc, l'occitan es en dangièr de desaparéisser, ac sabèm dempuèi temps, se gèinan pas a París o endacòm mai per se trufar « d'una lenga que se parla pas pus » e per anar mèns d'aviat, a l'ora d'ara, le govèrn ensaja de fèr perir son

ensenhament e tanben las associacions localas o nacionalas que son trabalh es d'aparar la lenga nòstra. Ja d'unas an plegat e d'autres son per crebar. Aquò passa l'òsca !

Ac sabèm plan nosautres de l'IEO que patissèm per subreviure. Sèm pas ajudats pels nòstres elegits coma caldriá que se faguèsse. En matèria d'ajuda, Arièja pòt pas brica sosténer la comparason amb çò que fan les departaments vesins, seriá vergonhosa !

E totjorn an de mèl en boca per amagar aquela politica antiassociativa e contra la lenga nòstra jos de rasons messorgièras de conjuntura.

Se passa atal dins la societat de uèi, fòrça paraulas e pauc de vertat.

Aquò rai, ducas ara avèm passat empachas de totas menas e contunharem amassa de soscar e d'obrar per que visca l'occitan ; avèm de prene pòlsada e atal entre totis, farem tot !

Annia WOLF

~~~~~

**Divendres 7 de junh de 2019  
a Pàmias (Espaci occitan)**

*Les Divendres de l'Espaci occitan*

« Andrieu Lagarda, un autor vertadièr »  
**Una conferéncia de Joan Eygun**

The poster is divided into three horizontal sections. The top section has a red background with the text 'Les Divendres de l'Espaci occitan' in white, with 'CULTURA', 'ISTÒRIA', 'TRADICIONS', 'LITERATURA', and 'MUSICA' listed below. The middle section has an orange background with 'Andrieu Lagarda, Un autor vertadièr' and a quote from him. The bottom section has a white background with 'Una conferéncia de Joan Eygun', 'ENTRÉE LIBRE', and a photo of Joan Eygun. At the very bottom, it says 'Vendredi 7 juin 2019 18h30 Pamiers - Espaci occitan' and lists several logos.

**Manja-dreit après la conferéncia.  
Participacion liura.  
Contacte : 05.81.06.03.88 /ieo09@orange.fr**

**Dissabte 22 de junh de 2019  
a Pàmias (Espaci occitan)**

*Estagi d'occitan nivèl III*

« JORNADA GASCONA »  
**amb Joan Eygun**

Joan Eygun, doctor ès Letras, es un especialista de l'istòria e de la lenga occitanas. Fondator de las edicions *Letras d'òc*, es tanben autor d'obratges sus la lenga e les sieus usatges e mena estudis de lexicografia.

Aquela jornada d'estagi nos ensenharà sul domeni geografic gascon, la sieu evolucion a partir del latin e las sieus particularitats dialectalas dins l'ensemble occitan. S'i parlarà tanben d'istòria : Edat-Mejana (costumas, cartas e cartularis), sègle XVI (Pèir de Garròs, Fòrs de Bearn...) e sègles XIX e XX (moviments culturals e lingüistics). E per acabar, las produccions escrites del nòstre temps.

**9h00-9h30 : Acuelh**  
**9h30-12h30 : 1<sup>èra</sup> sesilha de trabalh**  
**13h30-16h30 : 2<sup>nda</sup> sesilha de trabalh**  
Repais partejat lo miègjorn (menar la saqueta)  
**30 Euros la jornada**

**Contacte : 05.81.06.03.88 /ieo09@orange.fr**

~~~~~

**Mercat gormand de Rabauta (Perelha)
15 de junh de 2019**

14h00 : Passejada a pè - Rabauta, Raissac, Rabauta (vespralh previst a Raissac)
19h00 : Retauracion possibla sus plaça amb productes del mercat. Animacion musicala amb cantaires occitans.
20h30 : Teatre « Es còit le fetge gras » pels *Galejaires*
22:00 : Balèti occitan

Organizat pel Comitad de las Fèstas de Perelha.

**Fèsta occitana a Pàmias (Espaci occitan)
29 de junh de 2019**

14h00 : Quermessa ; jòcs de lenga
16h00 : Espectacle dels **Calandrons de Pàmias**
17h00 : Espectacle « L'ogresse poilue » de **Mélodie Pareau**
18h30 : Aperitiu en cançons amb **Los Encantats**, fanfarra
20h00 : Repaish (rogalh-salsissa)
21h00 : Balèti amb **Revelhet**, fanfarra
Entresenhas al 06.47.71.48.94 (Juliette)

Fòc de Sant Joan a Saurat 29 de junh de 2019

16h-17h : **Estagi de danças occitanas** pels mainatges

16h-18h : **Estagi de danças occitanas** pels adults

18h15 : **Bal e Trad'Aperitiu** amb lo **Duo Raimondo Marqués**

20h15 : **Repaish** sus plaça previst

22h : **Fòc de Sant Joan e Danças Folcloricas** amb lo **Grop Folcloric Sauradèl e los mainatges de l'estagi de danças**

22h30 : **Bal Trad** amb **Les Irètges**

Organizat per Festenoc – festenoc@netcourrier.com



~~~~~

### **Istòria d'Alan Vidal**

#### ***Istòria de mots***

Quatre mots qu'emplegàvam per parlar del trabalh de la tèrra e que me rememorièc un vièlh de l'ostal de retirada.

#### **Le varèit :**

En çò nòstre le varèit èra un laurat som (pas prigond) que passava atal l'estiu per èsser semenat a la tardor. Dins les diccionaris se tròban autres senses mas totjorn a l'entorn de laurar. Del latin *vervactum* (desformat en *varactum*). *Vervactor* èra le dieu que presidissiá les laurats dels bosics.

#### **Una mossada :**

Quand se laura amb una mossa (un arnesc que vira la tèrra dins un sol sens) obligatòriament cal fèr curadas. Senon cal laurar amb un arnesc reversible (un brabant). La mossada es la faissa compresa entre doas curadas. Dins las bolbenas de la plana, se fasiá totjorn curadas (e doncas mossadas) per ne poder tirar l'aiga quand plaviá l'ivèrn.

#### **Som :**

Concernís la prigondor. En çò nòstre èra per parlar del trabalh de la tèrra. Per exemple se disiá : "cal escarrassar som, servís pas a res d'anar prigond". L'etimologia ne seriá germanica : *sumpf* designa un clòt.

#### **Tris :**

Una tèrra trissa es fina, plan emenucada doncas plan estrissada. Per semenar, mè la grana es menuda mè la tèrra deu èsser trissa. Pr'aquò s'utiliza un rastèl a l'òrt o un triangle al camp. Ven del latin vulgari *tritiare* del latin *titurare* que vòl dire batre le blat.

~~~~~

Qualques sites internet....

Sus la toponimia : <http://bdtopoc.org/>

Sus las grèpias : <http://www.pimponet.jimdo.com/> <http://www.arcanel.com/>

Suls professionals del bilinguisme : <http://www.enfantsbilingues.com/>

Sus las comptinas : <http://www.ieo-oc.org/Contes-comptines-et-d-autres>

Suls prenom occitans : <http://www.ieo-oc.org/Prenoms-occitans>

Totis aquelis sites se pòdon trobar sus <http://www.ieo-oc.org/>



La valisa de Jana

Aquesta femna que venguia d'acabar sos quate-vints ans. Persona atjada encara pro esgajida, la vida que non l'avia cap esparnhada. Petita, un pauc pesanta damb eth temps, pel blanca amb tostem un chinchon : aquí le sèu portrèt. Enfança de galèra, pueish trebalh d'infirmièra, ara una retirada plan ganhada. Que s'èra maridada joesa. Qu'eslevèc tres mainadas, dus enfants e una filha. Malurosament, le dròlle ainat que's moric a cinc ans, victima d'un accident tragic. Les dus autis que fïren cadà un son camin.

Ara, vèusa desempueish temps a, que vivia dins sa maison de Pricòt, en un escart tranquille. Le sèu filh, amb sa familha, que la venguian visitar e assistir cadà fin de setmana. Solament, la vielhèra que ganhava la nosta Jana. Poirida de dolors, que s'èra usada a tal punt que non podia cap mès fèr quate passes qu'amb fòrça dificultats.

Alavetz, que calguèc envisatjar una operacion de las ancas. En femna intelligente, j'analysèc plan la situacion. « Se vòli caminar tornar, ça disia, que m'i cal passar. Ara, qu'arribe çò que poga. Se m'i demori, cap de regrèt. Vè'm cercar un veire de limonada, dròlle, que'm farà devalar tot aquò ».

Doncas, la menina que's metèc en mesura d'entrepreneur le voiatge de Tolosa-Rangulh. « Andriu, ve'm cercar al solèr la valisa de quand me maridè, marron amb dessenh en relèu ». E que s'encarguèc tota soleta de l'omplir : farda de còs, tenguda de nhet, mocadors, espertenhas navas previstas and'aquò, un tricòt que s'avia brocat amb fòrça gost, e la mès polida raubeta de l'armari, nera coma se dèu. « Se i passi, que le'm meteràn, çà's pensava ». Papèrs, ordonenças, remèdis, radiòs, etc... E de barrar aquel utís.

Le lendeman, despart. Installacion dins aquel espital-usina, veritabla ciutat dedens la vila. Una cramba normala, blanca, al mieg d'un fum de gents vestidis de la mema color, que's miravan Jana coma una curiositat. E pertot malautis que carrinquejavan les uns mès que l's autis. La valisa, que li ac metèren a l'armari. E que la « vestiren » de la tenguda obligatòria, una espèça de camisa tota desbarrada de per derrèr, çò que fè que totis que podian profietar d'una vista aishús las sèvas pèrnas.

Contactes amb l'anestesista e le chirurgièn. Analisas de tot costat, radiòs... E operacion de la prumèra anca. Tot que's passèc plan. Al cap de tres setmanas la nosta femna que deuèc partir en reeducacion al Verdèch, pròishi de Lesat. « Que'm va caler cambiar, ça's pensèc Jana. Menham, fè'm passar la valisa ? » Le dròlle que cerca : res dedens l'armari. E de demanar a tot le personal que passava : « Se m'avetz vist la valisa ? Ont la m'avetz metuda ? Ara que la'm cal ! ».

Ja cerquèren, o que fïren semblant. Mes cap de magia que non's prodisc cap. Bagatge disparut ! Que'n calguèc préner son partit. E la menina de marronar e de ronhegar ; « E le meu polit tricòt ? E la meva raubeta ? Ara que non l'aurè cap mès and'anar-me'n a la maison del cementiri ».

Jana que partic donc de l'espital sense sas preciosas causòtas, e en tot cantar la cangarèla en aquel personal que n'èra cap fotut de securisar la valisa !

Que s'ac virèc plan al Verdèch. Al cap d'un mes que li firen la segonda anca. Que tornèc en reeducacion, e, amb l'ajuda d'un bon personal plan competent, uèt setmanas après que començava de caminar sense tròp patir. Al moment ont pensava tornar-s'en a casa, non vòls pas qu'un medacin que li vié díser : « Dona Jana, una bona novèla andà vos : la securitat sociala que vos fè una perlongacion de tres meses ! ». Que responèc : « Se'm tuavatz, non-m fariatz cap mès de mal ! ». E que's metèc a plorar. E d'ajustar : « La meva gata que s'esgüèja, que'm demora alà sus ! ».

Mes que non la lachèren cap. Quand vic aquò, que's metèc a fèr la grèva de la fame. Que's deishava morir... Alavetz qu'apelèren le sèu dròlle de la vièr cercar al mès lèu. Quin bonur de tornar a casa ! E aquí que s'ac virèc tota soleta la setmana.

Quinze ans après que condava encara totis aquelis episòdis, sense eshoblidar's l'aventura de la valisa. E d'ajustar : « Aquelis salòps, que m'ac an panat tot ! Un tant polit tricòt ! Iò que'l m'estauviava ! E la raubeta de m'enterrar ! Ara que me'n cal curbar una auta ! »



***Al mes de junh, las favas al punh
Al mes de julhet, al saquet***